

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

"Slogom rastu male stvari, a mesloga sve polvani" Nat. Pr-1.

Predplata s poštarskom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cijelu godinu. Razmerno 1 f., a seljake 50 avđ. za pol godine. Izrađen carevino više poštarsina. Svaki pojedini broj stoji 6 avđ. Novci se šalju kroz poštarsku Naznačnicu. Imo, prezime i najbliži Poštu valja jasno označiti. Gdje ima više predbromnika, mogu sidogorno svrati predplatiti kroz jednu Naznačnicu, a i List dobivati pod jednim jedinim oznikom. Kome List nedodje na vrieme, neka to jari odpravnici u otvorenu pismu, za kojo se neplaća nikakva poštarska, napisav izvana Reklamaciju. Tko List prima i drži, tko je posao, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIĆTVO I ODPRAVNIČTVO

nalaze se

Via S. Francesco br 4, i. piano.

Pisma se šalju platjene poštarsina. Vesti, dopisi i drugi spisi stampaju se il u cijelosti ili u izradku, naime prama stvar joj vrijednosti i smjera ovoga Listu. Nepotpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukrone stvari neNALAZE mesta u ovom Listu. Pribrojena se pisma tiskaju po 3 novč. svaki redak. Oglas od 8 ređaka stoji 60 avđ. a struki redak surise 5 novčića; H u slučaju opozorjavanja po što se pogodo oglascnik i odpravnici. Dopisi se ne traže. Uredničko i odpravničko, osim izraznjenih slučajeva, nisu ispisu s nikim drugim, nego putem stoga Listarsice.

Pogled po svetu.

U Trstu 30. rujna 1877.

Naše carevinsko veće bavi se još jednako zakonom, kojim se ima premačiti i preustrojiti dosadašnji temelj državnih dača. U vjećnicu je pobedio ministarski predlog, čim da je i samo ministarstvo zatećeno, jer da se bojalo da neće. Prigodom pretresivanja tog novog zakona probielio je neki zaustupnik rieč, da će po njemu siromašniji dio državljanah biti naprečniji od imućenika i bogataša. Ako je to istina, onda su naši tobote slobodounijaci, koji sačinjavaju većinu u carevinskom veću, pokazali i ovom prilikom, kako su pravedni i duševni ljudi!

U ovo petnaest dana se medju nasimi i ugarskim punomoćnicima dogovori i o Banki i litici o vrhovnom novčnom zavodu. Naši da su popustili, pak će tako odsad unapred, ne samo naša nutarna i vanjska politika, nego i samu Banku Stakama postuprta hodati.

I u Pešti i u Beču imali su ministri dosta posla, što da odgovore na dosadna zapitivanja zvjezdlijivih zastupnika glede iztočnih stvarih, a da neodlaju pravili način na vlade, njih kako da utjese i umire. Pa kao da i jesu il veoma lukavo odgovorili, il jih zastupnici veoma mudro razumili, jer sad opet mirno sjede i sute.

Hrvatski sabor, prihvativ na Cara na višenu već adresu, u kojoj spominje cijelokupnost domovine i gledje Dalmacije i Rieke, a spojitu Granice s materom zemljom traži kategorično i odrešito, odgodio se na neizvjestno vrieme, jer jedan dio narodnih zastupnika mora na skupni ugarski sabor. Vele, da će se tamo prosinca ili siječnja mjeseca sastati Delegacije, pa hrvatski sabor da će onda nastaviti, opet svoje vjećanja. Naužniji zakon, što ga je ovaj put stvorio, jest o lihvi. Po tom zakonu nemoće u Hrvatskoj nitko tražiti interesa više od 8 po sto. Liep je taj zakon, kad nebi bilo na svetu lopovali, koji umiju siromaka tako oderati, da jih nikoj na svetu zakon nemože zakvačiti.

Poznata careva zdravica caru Aleksandru digla je u Ugarskoj toliku luku i buku, da su magjarski ministri morali izjaviti u službenih novinah, da je podmetnuta. Ali sav svjet zna, da Magjari sami sebi lažu, a carska da se neporice. Zato su valjala u Kosičah i drugih ugarskih gradovih i razlupali prozore na kuću, gdje stanuju generali i ostali vojnički časnici, te tim dokazali, da njihova il mora biti starija od careve, il

drugadje da jih je malo mar za državu, u kojoj živu. Magjari bi tim svojim postupanjem donekle samo onda pravo imali, kad bi sami živili u ovoj prostranoj državi ali ovako što su bezobrazniji, to su smješniji.

Nego Magjari su si u ovo petnaest dana dozvolili još jednu i krupniju ludoriju. U Sedmogradskoj bili se počeli kupiti, da provale oružani u Vlasku, te se na svoju ruku zarate s Rusijom, kad neće Austrija da joj naviesti rata. Već da jih je bilo na okupu do 5000, a samoznani general Klapka, ako nije pred njima, da je klapao za njima. Nu kako se to doznao prije nego je trebalo, tako da je i sama ugarska vlada našla za shodno, da prepričeći tu magjarsku igru.

U Franceskoj će bit izbori dne 14. oktobra. Mak Mahon će se najposjeće pokoriti republikancem, koji kao da su sigurni o pobedi uzprkos vladinim agitacijam i proglašom. Vele, da posmrtni izborni proglaš Thiersov čini čudesa, akopren se drži u obče da je podmetnut. Prošlih dana nalazio se u Berlinu predsjednik talijanskog parlementa Crispi, koga su vladajući krugovi gledali na svaki način da odlikuju. To da je opomena Franceskoj i u slučaju Austriji. Ali tom prigodom da se je govorilo i o budućem izboru pape. Najviše o tom da su se razgovarala u Salnogradu i kancelara Bismarck i Andrássy. Ali Pio je još živ, a u izbor njegova nasljednika baš ovaj put vlade će se moći manje mjesati, nego ikada.

Dopisi.

Iz Istre.

Kamoged okom svrem po našoj Istri, svuda opazijem žalostni prizor ružnog preziranja i divlje razlaganje neukog našeg puka od strane bezdušnih talijanaca i sarenjakab. Ti ljudi, usgojeni po načelu „stiskaj i davi seljaka ščavuna, i čini ga već stišće i davis, tim ēte već slušati i stovati“, sada su se med sobom složili namjerom, vladati nam i gospodariti, nam iz sreća izkoristiti ljubav prama rodu i jeziku našem, da tim lasnje razplode i návrste svoju talijansko nazore. To najbolje znaju rodoljubni i sviestni svećenici, pa nas nasteo propudititi u narodčem duhu, da se jin takao na put stane i pokvare njihove račune. A oni zato daj njih buliti i pogrdjivati, da nam siromašnium kmetom svojimi razgovori srco okuže, a njim sav ugled i stovanje pred nami otući. Ali zatud im posao. Mi kmeti hrvatskog roda, u kojih svđaću još tijče Žar ljubavi prama svomu milomu rodu i jeziku, znamo svoje prijatelje i neprijatelje; nismo već kukavice, oči otvorenim, i iškustvo nas načinilo, da jo otkad slasačimo one nestalo našega dobrostanja nestalo ljubavi i sluge medju nami, a nestalo prepirke, mirinja i

nenavidoš, koje su oni sijali med nas svojim otvorenim nogukom, propadnusno u veću nevolju i postali smo tadijinci u svojoj domovini.

Ali još i danas pravi uzrok naše sve to goro nevolje jest naša pusta nemarnost, brdjava militavost i slabo naše gospodarstvo, i to kad ono što nam prirodi, raznajmo iz kuće i razispamo, neobzirno se na budućnost, i neznaće stediti ili šparati, ili kad se brez velike potrebe zadužimo, pak se ne brigamo oduzeći. Ovo potonju jest takav bić, koji nas najviše stiše, ogorčava našu dobrostanje i krati nam zlatnu narodnu slobodu. Talijanasi bi i šarenjac poznavajući našo goro opomene mane (fale) izumili su u sadašnjih okolnostih način, po kojem mogu nas uvjek u verigah imati, nudjući nam rado i veselo, davajuci nam svoje novce u zajam ili posudu dakako na veliki dobit od 12 do 25 po sto, ili pako prodavajući nam trgovinu na poček s velikim dobitkom i računajući nam i dobit (interes), ili napokon ostajući za nas porukom kod trgovca kukuruzu, komu oni plate star po 4 forinti, a nam ga računaju na poček do Bartulje po 8 for., do Miholje po 10 for., a do Martinje po 12 for., i to rado vam rado, ali zlomi namjerom nas prigodom izborih občinskih i zemaljskih zastupnika lišiti slobode u biranju. Tada otvaraјu svoje knjige, javu svim pristašem svoje dužnike, i daj piši na tisuće pismaka svakom s pretnjom, da bira osobu njemu proporučenu, i pod takovom pretiskom moramo birati ljudi njim po valji, a zam suprotivne. Tako se dogodi prigodom izbora u Pazinu, gdje se jo birao zastupnik na sabor poreški; svaki njihov pristaš i izbornik primi manju pisanu, da si jo mogao s njima košljuti ušiti. Po tom ružnom postupaju izbornici su morali ili pod pritiskom ili progontrom ostati kod svojih kuća, ili glasovati po volji njihovoj. Kad dakle mi svoja ljudi u domorode birati nemoženo, kad pod strahom i pritiskom ljudi nam suprotivne birati moramo, kojim je doveća briga naše dobrostanje i naš potlačeni narod, tad nemožu nam svanuti zora bolje budućnosti, tada se mora naš položaj pogoršati.

Da jo tomu tako, uzmite u ruke vi koji znate citati n. p. izvješća preš. godine naše Junte i sabora poreškoga: zaluđo četo tražiti u njih imena djakah ili školara, koji dobivaju pomoći ili stipendiju od nje. A to se zato sviha, da svjet neznaće što malo tko od naših mladića polazeći školu dobivaju podporu. Jos po pravilu zakona naši mladići polazeći školu u Hrvatskoj, nemogu dobiti od Junte podpore, dočim ju nekoji, polazeći zavode izobraznje u tudijsi državi talijanskoj, dobivaju u obilnosti. Žbilja to je vanu smušno, da se mladići našim novećem izobrazuju u Italiji, a ne u zavodih naše carovine. Tko su ti mladići i čiji su, koji se uči u Italiji, to lasuo svaki može pogoditi.

Paragraf 67 občinskog zakona propisuje, da se prinosi občinskim imadu najprije pokriti sve potrebo občinske. U smislu ovoga §. občinsko zastupstvo u Žminju, kako čejem, u svom viču dana 20. decembra 1876, uvažavši dostalnost prinosa občinskih za pokriće svih svojih potreba, uvažavši da jo zaostaje 400 for. svake godine na raspolaženje, i uvažavši da prigodom prodaje 1874. svih komunalnih, bijašo od tadašnjeg zastupstva vičano digneće svih bremenah otegujućih pojedinoga kmeta

obzirom da ovom prodajom bila bi osigurana dostatna občinska imovina od 32,000 i više za pokriće svih svojih potreba, zaključi usljud dostavljeni i preložene molbenice gosp. učitelja i orguljaša, da mu se iz blagajne občinske kaže, nadoknadi žito sa 100 for., i po tom mu zabrani prošačiti od kuće do kuće žito, koje mu bijaše određeno od starine za plaću službe orguljaša, kad blagajna občinska neimadjače niti novčića na razpolaganje. Protiv ovogu zaključku ovdašnji načelnik občinski za kineta tvrdogla sluh, a tankoga za sarenjak, ulazi na Jutu svoj utek. Ta pak po svojih načelih zaključak odbaci, odredivši orguljaša, da imade po starom običaju proti svomu dostojanstvu pekljariti žito, što i učini tekućeg mjeseca brez da bi se bili kmeti složili i proslijedovali išli protestirali proti ovog nezakonitosti na visoko e. kr. Namjestaštvo u Trstu. S toga je jasno, da su ljudi, koji su se do sada birali proti našoj volji, pod strahom, našemu narodnomu dobrostanju, našoj slobodi i našemu napredku protivni. Ako dakle želimo da i nam svane zora bolje budućnosti, starajmo se najprije otresti naših gore spomenutih manah (falah), i pri-godom izborah nedajmo se podkupiti, tor birajmo uvek naše poštene narodnjake, kojim na srcu leži naše dobrostanje i naš napredak, i koji su voljni za njega se starati, pak onda će biti i bolje za naš narod, drugčije čemo morati i još kakavu gorku krsku progutati.

Javljeno mi je, da će do skora uprav Žminjci birati svoje novo občinsko zastupstvo. Prigodom ovou jib opozorujem, da se spominju gorkih teguh i nevoljnih zadanih u prošlosti godinama od strane one gospode, koja su im se sama predložila za zastupnike. Ljudi brodžušnici, bezposlučni, koji po vas dan po krčmam i ulicah vrebaju na vas, kao pauk na mulu, da se zaleti i zaplete u mrežu pa ju zadavi, tih ljudi nebirajmo, kao što niti onih kmetala, koji s njima trešnje zabilje, dapači nebiramo naše poštene i rodoljubive kmete, koji su željni naševati od daljeg tlačenja i starati se za naše dobrostanje, pokazimo svetu da smo vredni sinovi našeg naroda, da želimo otresti se sarenjućkog gospodarstva, te biti sami svoji u svojoj domovini.

Jedan seljak.

iz Punta na otoku Krku.

Naš se puk u Istri svuda težko tuži, da su mu škole slabe i naopako. A kako nebi, kad u naših mjestih, akoprem je pak čisto hrvatski, ipak mu se daje škola talijanska, a i u ono malo školah, gdje se hrvatski uči, većinom sve slabo ide. Uprav tako stoje stvari glede škole i ovđe kod nas na Puntu. Punat je mjesto, koje brojao kakovih 1700 stanovnika. U njemu ima škola, u kojoj uz male nagradu podučava velik broj djece mjestni duhovni pomoćnik. Naš su djeca, bilo na čast Puntarom, dobrim talentom i dobrom voljom obdarena. Al svaki, koji ikoliko poznaje stanje naše škole, lahko će uviditi, da djeca kod škole, kakva je naša, male ili ništa nemogu

naučiti. Po tom je tako djele ljeto il dva polazilo svoju redan školu, ako želi napredovati, to moj valja otici u Krk, da tam dovrši četvero-razrednu školu i to žalbože sve u golom talijanskom jeziku. Mnogo što imao bi još ovđe reći, al za danas, da ne ružalam do svrđenja sam sebe neuvredim. Petra i Pavla, neću! Jedino želim ovđe, opomenuti i osvjeđeći naše Starešinstvo i sve pametne Puntare, da ako ikoliko žele dobrostanje i sreću sebi i svojej djeći, neka napuni sve moguće sile, da ustanove dobru narodnu školu, gdje će im se dječa kako valja podučavati i izobrazivati, te vremenom postati, tko umna poljodjelac, tko vriedan mornar, tko mudar i svomu rodu koristan svećenik ili činovnik. Puntarski se mladići već dosele u liepu broju podaju u svjet, da si što zasluze i poboljšaju svoje stanje, pak kao što svaki dobro zna, da *tko umne ima dve,* tako treba reći, da i oni, ako znaju čitati i pisati, ako imaju što nauka u glavi, svadgje će si laglje zasluziti krajec i čast sobi i rodu učiniti. Il morda nije istina, da se ē yek po školi išli knjige svaku djele nauči i u njima učavri? Da, po knjige se čovjek nauči dobro orati i kopati, po knjige se nauči dobro gospodari, po knjige u svakom stunu umno ziviti i sreću postati. Sto vise, Puntarom se je toliko većina skrbiti da si urede dobru domaću školu, pošto njihova dječa, koja žele napredovati školu, nadati se mogu osim ostalim stipendijom, takodjer onim, koje je za mjesto Punat ustanovio dobre uspomene pokojni po Grzanov.

Na noge dakle Puntari, nedajte se već slijepiti od nikogare, budite mudri i složni da osigurate na vrieme sreću i dobrotanje vaše, pak si nadajte, da će ljepe suncе sjati i pred vasim vratim.

Iz Ravnih Kaštela 20 Rujna 1877.

Dalmatinski Hrvati kao da su ponrli, ovo ima nekoliko mjeseci da iz nijednog kraja Dalmacije nema nikakva dopisa u „Nasoj Slogi“. Ako vami, gosp. uređenici, nije mrsko, da vam stogot iz ovih stranah javim, rado će se ovog tereta primiti.* Istina je, da predmetu neima izobila, no kad jih bude, opisat će sve.

Grda je zima, koja nas ove godine čeka, jer grožđa malo, a maslinah i manje. Kad se promisli, da je ovaj jedini proizvod od tog živi naš seljak pri moru, sreće ovjeku puka. Predsjedno na drugo.

Narodni zastupnici Kambelović i Bulat sa Načelnikom Staroga, Dr. Cegon upitali su vladu, nek njim dopusti držati veliki narodni tabor na Rožariju u prilog istočnom pitanju, a za izrazit simpatije onim, koji se bori za „krst častni i slobodu zlatnu“. Neznam pak, hoće li naša vlast i ovaj tabor zadržati kao i onaj, što se imao držati u istu svrhu u Šibeniku na 16. tek. To je novi dokaz, kako nekoj ustavnim zakonima valjaju dokle valjaju, pa i onaj o pušči skupština. No, da vam kažem da sa našim Turci nije tako, evo vam jedan dokaz.

* Dapaće molimo vas, na čem čemo vam biti veoma zahvali u tome puku, za kojeg izdajemo svoj list. — 1 red.

Nekidau sakupila se fukara poznatog Šekul-Islama Bajamoutia, pak kao da je fašnik, obukla se u nekakve ēduvate haljine — čini se da je kroj po Čerkezku, — pak hajd na Solin, gdje poslije su se napojili, počeše klicati: Zivio Sultan i ostala njegova družina!

Ni prigodom dolazka kraljevića Rudolfa ova turska gospoda, nisu se stidili vikati: „Viva il principe d'Italia“.

Gospodo u pamet, pazite da ste u slavenskoj zemlji, koja vas je nazad nekoliko vremena samo za milostinju primila, daklem imajte na umu onu našu posloviju, koja kaže „svakomu svoje“, a niste li zadovoljni, gdje se nalazite, eno vam Meke, pak siktter, a nas ostarite u miru.

Slavenski rat za oslobođenje.

Neinajuć mjesto, ovaj put nemožemo govoriti o vojsci, nego veoma u kratko. A pravo reći, baš i neinima sa ratista velikih novostih. Rusi i Turci kao da su prikovan svaki na svojem mjestu. Turci čine sve što mogu i nemogu, da bacu Ruša sa svog zemlje, a nemogu: isto tako i Rusi nisu dosad uspeli, da prekinu neadanu tursku žilavost i utrajinost. Sad se posreći jednomu, da korakne napred, sad na drugoj strani drugomu, da ga bacu natrag. Tako na primjer Plevno je još uvjet u turskim rukama, akoprem ga Rusi sa svih stranah okružuju. A najbrže da će još nekoje vremje ostati, jer se onomadno posročilo Turkom predrijeti rusko konjaničtvu, te bacili Osman-Paši 10,000 ljudi pomoći sa nešto živeža i ratne sprave. To da se je dogodilo, jer da su se Rusi sa zapada nadali srpsket ponoći, pak da nisu se ondje marili bolje utkripiti, a ta da nije došla. To je dakako neoprostiva pogreška ruskoga vrhovnoga zapovjedničtvu. No s druge strane osvetili su se Mehmed Ali-Paši, koji da se je morao povući na ona ista mjesto, koja jo držao 30. augusta, akoprem je od ona doba u više okrušnih i raznih bitkah izgubio silu svoje najbolje vojske, da ubrati što je sad ostavio. Sulejman-Paša još jednakore odarao glavom u Balkanske hridi, ali prieko Sipke ne može nikako. U svih onih stranah da jo sad veoma zlo vrieme, a Balkanske planine da su se već okitile snježnom i ledom. I Rusi i Turci da se pripravljaju, gdje će i kako zimovati. Možda će biti još koja bitka, ali rat se ove jeseni neće svršiti. Bezpostolni ljudi govorile o miru i primjeru, ali iz toga brašna neće i nemoge biti hloba. Kažu, da ovoga stoljeća nije još bilo krvavijoga rata od ovoga. Ali nije ni o kojem bi se više lagalo što ob ovom. Zato opominjemo marlaš naše čitatelje, neka nevjereju onim krupnim glasinam, kojimi turski prijatelji zagljušuju povjerljivi svjet. Ova vojska nije kako druge vojske. Ova put se hore među sebom dva svjeta, dvije vjere i dva naroda za svog obstanak: pa dokle pade jedan ili drugi, tu će se još i više krv proliti nego do sada. I ovom se ratu Rusija nebiti samo s Turskom nego

PODLISTAK.

POP MARKO

pučki svjetovatelj.

Istarska pripoviest. Napisao Nadan Zorin.

— A *birbante!* zableji hunjkavi glas ispod trešnje. Huntala Goretinu zagledah pod sobom crvena kao raka, razkoracena sa kolcem u zamahnutim rukama. Kraj njega vrebao sa užinutim repom kucak *dirindelo* pripravan skočiti name na mre gospodarev. Od muke me probio leden znoj. Htjeo sam se prostiti, ali Goretina ste jače psovac i vikan, a *dirindelo* biesan cerie na me zube. Neznaš što da počmem. Sreća mi ipak posluži. Trešnja je upravo u živicu. Jedna joj se grana dugo ispruživala preko živice. Dok Goretina vikao i vratiš *dirindelo* htjao, malo po malo neopazio Silujh se prema kraju grane dok dodjoh isprek živice, pak onda skok! kac striela na zemlju i u tren omišlju ispred njegovih očiju. U tieku čnjah samo huijskanje: „*apilo, dirindelo, apilo!*“ Vražje blago, ipak me stiglo i kako vidis, dobro zagrizeo u negu.

Nane presta i izasu predame nesto trešnjuh, izvadi iz žepa nesto ribicah i kruha.

— Te ribice da mi stric Menigo jučer u Pazinu. Bit će dobre s kruhom, ali ih treba speci. Naberi suhadi i lišen, ja imam zveplenka. Staknut ćemoogan, reče moj Nane.

Ja nabrah a Nane pripečuu zveplenkom i u kratko buktic plamen prama nebū. Malo za tim metnusno ribice na žeravici. Najprije pozabosnino trešnje a kašnje pouzimo s kruhom i ribice. Nas jednosmo se do sita al i piti trebalo. Kraj nas na jednoj njivi orao neki kmet Hostić. Vidio sam ga još u jutro istoga dana, kad htjeh u školu. Znajući da je imunac kmet, mislio sam, da nije Hostić na onoj poludnevnoj pripeci bez pitja, da usta.

— Kaine čes Luko? viknu inoj Nane.

— Doći će brzo počekaj me, odgovorih i se uputih datje. Baš sam pogodio. Bilo je preko podne. Hostić trudan ležao u hladu i spavao a kraj njega bie jedan bučak. Sva uz grinje se kradoh i tihu do-tapah do bučka, uzeh za pak hop! s njim u grinje. Ono ljetlo bilo vina.

— Veselo, Nane! nosim ti i ptija, juknau i hladnotu određivih bučaka i zalih si kruhi i ribice. Nane si tieplo zemljom ranu za nogi i zavijao rubcem.

— Vino je, Naučen moj, vino! Jos glasnije juknau. Nā, pij! Dobro danas objedovasmo. Moj Nane napućuo bučak i dobro od sekak. Zatim izradio *Karte*, pak uzesmo igrati *kon-puru*. Dobru uru i grasmu i jedno otac, ja podjoh.

pijuekasno. Dotuži nam i igra te siti legesmo i uspusmo kao zaklani. Oganj gorje, suho lišće sve đorjelo...

Na festu uru probudio nas silni buket ognja i praska sivoja grana. Oganj bio zahvatno dobar diel lišće. Htjednosno pobjeći ali bje prekasno. Obližnji kmeti dohrišće da vidi što ono gori. I Hostić dodje sa Goretinom. Goretina držao u ruci Nanetovu *bareticu* i kosiča a Hostić našao prednannom svoj prazni bučak...

Ubuntiše nas i podobro izbiše. Plaćen otidimo kući. Nane pošao bez *baretice* i kosiča. Prijavise nas odmah roditeljem i gimnazijskom ravnateljstvu. Jao si ga sada po nas!

Jedno jutro zavonj zvonce na gimnazijskom hodniku. Svi četiri razredi izadjoš. Tresli smo se kao prut na rodi. Vidjoh prednannom i Marka, a on plakao: zao mu bilo mene. Suhonjast čovjek visok kao telegrafski stozar *familias* stajao s prutom u ruci. Na ravnateljov znak sve unuće. Pročita mu se tužba i — osuda. Svatko nas dobio šest udaraca i bi prognao iz škole.

Roditelji moljahu za nas, al sve zaludu.

Vidiš Luko, kuza mi dobar Marko odmah za onim, sam ti govorio da se nedruži s Nanetom.

— Kamo sreće da svi te poslušao! odgovorih mu.

Vrieme teklo...

Luko ajde sa minom krumpir sadit, reči u jedno otac, ja podjoh.

i s Ingleskom, kao i sa svim neprijateljima i protivnicima slavenstva, koje im je tim strašnije čini ogromne. Rim so nije sazidao u jedan dan, pa ni slavenstvo nemže izvojevati svojega u svetu mjesto u jednu ili dve godine. Tu treba napora i žrtava, kakve se rijedko vidaju. Naši su dični Crnogorci sretniji od Rusih; njih u Hercegovini pada u ruke jedan grad za drugim, Brača Srbi kao da su odrešite nakonam stupili opet na bojno polje. Grčkim nedu Inglez, ali naposledku neće jih moći zadržati. Iz Azije nista nova, nego da i tamo Risi drže mjesto, koja su bili u prvi mah uhvatili. Iz svega se vidi, kao da će stoprav u proljetje početi prava vojska.

Chaverondierova pravila za berbu ili trgtabu.

O vinskem vrijenju.

Pojavi kod vinskoga vrijenja zastri su joštajnom unatoč neumornom iztravljivanju slavnih učenjaka. Kemici ne služu se o naravi kvasa: jedni vrde, da je on neko organsko živo biće, životinjski; drugi pak vele, da nije vina rastlina.

Naćin, kako djeluje kvas na grozdni sok, tumačio u raznzu ruku: nu mnogobrojne teorije što jih ustanovljuju, najglasovitiji kemici, ne osnivaju se van na hypothesis te jedna drugu obara. Znanost dakle nije jošt sprijedači koprenu s pojava u vinskou vrijenju te one ostaju tajnom i za budućnost.

Da podpuno poznamo te pojave, němili bismo silan korak napred u enologiji: nu ekajnu dok se i to odkrije, dobro je da bar proučimo razne phase vinskoga vrijenja, da možemo njim prema potrebi upravljati. Ako se grozdni sok, u kojem ima svih elemenata potrebitih za vrijenje t. j. vode, sladora i kvasa, izloži na primjerenu toplinu, vide se ohćeniti pojavi:

1. *Toplina židčine dize se.* — U istinu, čim počne vino vreti, odmah se opaza znament razvijak topline: toplina manata postigava malo po malo 35 stup. nu vanjska temperatura u okolu ne bila viša od 15—20 stupnjeva. Ovaj se povisaj topline ima pripisati tomu, što se u širi stvara ugljičina, koja se, kako je poznato, sastoji u svojoj težini od 0,73 kisika i 0,27 razplinjenja ugljenja; ove se dve stvari ne mogu slučiti a da se ne razvije velika množina topline.

2. *Židčina se uzmuči.* Po M. Thenardu kvasina se razstavlja u dva dijela: jedan, koja ga nestaje pomaže stvarati nove tvari; drugi u kom noime snagu da potakne vrijenje, obara se: ostaje ne razstavljen. To je onaj dijel, šte bogat tananosti svih mješavina ostaje visće te uslijed sile, kojom razvijajuća se ugljičina masni zadržiši svindljih u vis. Tjeru, u istu zdjelenu emu je u nej vrijenje nastupio.

3. *Obseg židčine širi se.* Obseg židčine bude veći s dva uzroka: židčina se razteže uslijed jače topline i s emu nebrojenih mješavina uglijenine.

— Meći dva po dva u brazdu. — Otac orao a ja zlostavljam stupao punim kušćem krušpira za njim. Najedenput se ubrmo i osimu me po obrazu.

— Kako te močeš, stresnu se name, mesam ti rečao da močeš dva po dva u brazdu, osle jedan! Nisasi sinko ti, za školu ne, punas glave, nimas talinta! Ta evo krušpir mesnaš sadit...

Od onoga dana, nesam smio pisnuti više za školu. Motika i vrgani zamjenili mi pero i knjigu. Tielo mi se poguralo. Bielo mi lice potarvalo dabolome cielo tjele omršavilo. Dobih kratko domaću nošnju mjesto dugih gospodskih haljinah. Pametni Marko sretno vršio školu u Pazinu. Odatle, kako ti već rekoh, podje na Rieku a kasnije u Goriču i posta rekoh, pojde na Rieku a kasnije u Goriču i posta vrednji svećenik i vriči rođoljub. To ti je svrstak.

Loko presta priprevati. Ja mu se zahvalih i odoh s njim na počinak.

Sjutradan ustavih Pazia. Na polazku zamolih Luku, da mi prigodice pozdravi popa Marka Cielim putem bio mi Marko na pamet. Jureći zoljeznicom izvršio mislio sam i na štor Titu, na Prekoput. Divaču mislio sam i na Štor Titu, na Prekoput. Na Šarenjaku, izrodicu i oderube istarske i morca, na Šarenjaku, izrodicu istovatoru Šlinderec i morca, pri tom nekim stetim jednom izgovorih sljedeći riječi: „Maledetto jednog znamentitog pisača talijanskoga: „Maledetto chi profitta de' guai e delle scendute di sua patria per tradirla o forsene tiranno!“

KONAC

koji se bez prestanka dizu te jih jedna čest ostaže uz ostala plirajuća tjelesa a drugi, nemoguće svladati odpor što nastaje s ljepeštvo židčine, sustavljuju se dok jih novi mješavini, što su se međutim izpod njih razvili, u vis potisnu.

4. *Židčina se prevrće od ozodo gore i to ono neizmjernom unošinom mješavina što se dizu na površinu i tu razplinjuju.* Ove mješavine pravi ugljičina, koja se počela odlučivati čim se je počelo osjećati djelovanje kvasine na sladkor. Ovo stvaranje mješavina diziži se sve to naglije sa dna posuda u vis, jesto gotovo ono isto, što vidimo u posudi vede, koja počima vreti.

5. *Zidčina pokriva se pjenom a tjelesa, što su u njoj plirala dizu se i suslavljaju se na površini.* Ovaj sloj pjene, što se stvara na površini sastavljen je od ugljičnih mješavina što se svrdilj u vis dizu te povlače sa sobom tjelesa, s kojim se ljeva potu sastaju. Najmanji mješavini, koji ne mogu svladati odpor što jih smeta na putu prema površini prijedaju uz polukruglaste stiene od lagova; a najveći izlaze iznad površine, gdje se razplinjavaju. Ostali mješavini dizu se uzastope te se smiješti izpod južnog, koji dizu: kasnije dizu ove novi koji nadolaze te se tako stvara sloj tim gušći čim je jače vrije i čim ima u širi više sladkorovih čestic. Kožice, kostice (pečke) i petljike dolaze u vis, jer su jih potegli sa sobom mješavini, što su se s njima sastali. Sila ugljičnine, što se bez prestanka razvija i dize, povlače sa sobom sastojine od kojih se djelomično sastavlja onaj klobuk na širi. (Njemu ga zove *Hut*, a Francuze *chepeau*) a djelomično provlačuju preko površine te kroz otvor sile napulje.

6. *Mucišina se ugljičine razvija.* Ugljičina, te se razvija, postaje od sladkorovine, koje ima u širi, postože je ona razlučiva te pod uplivom kvasne promjenila. Kako to biva, dosada je još tajnom: nu kemici su dokazali, da se vrijenja sladkor prevara u alkohol i ugljičinu u sličnem razmjeru:

48,8 ugljičine	}	od sto diejovah sladera.
51,2 alkohola		

7. *Čuje se šum vrijenja.* Ovaj šum nastaje razvijajući se ugljična kiselina, dočim njezinu potku prelaze iz kruta stanja u plinasto. Ovo je isti onaj pojaj, koji vidimo u ključajuće vode, kad počne vreti, pri čemu se zrak, koji je do sada bio u vodi, diže te iz židčine stanja prelazi u svoj plinasti oblik.

8. *Razvija se vinski miris te bude see to juci.*

Vinski miris što se razvija postaje od alkohola, koji u širi zauzimlje mjesto sladora, a taj miris umnjava se teško koliko je veća toplina šire i koliko se je više s nje razvilo ugljičine: razplinjeni njezini mješavini na površini, padaju s njih u širi kapljice, u kojih ima alkohola. To biva upravo tako, kad se u posudi stoli nešto vina: dok nije vino toplo, ne daje skoro nikakav miris, nu čim se vino stopi biti će mu miris prema visinu topline sve to jači i penetrantniji.

9. *Toplina je klobuka veća od onu u židčine i ako bude duže vremena u doticanju sa zrakom, ona se mucišina.* Toplina klobuka veća je od onu u židčini s toga, što je u onom njegovom dijelu, koji nije potopljen u širi, nastupilo kisele i grijalo vrijeće, aži je nešto duže bio izložen zraku. Ima i drugi razlog toj većoj toplini u klobuku, a to je umnjava kvasa, što ga onđe ima. U istinu, kvasa ga je vjećito konješino ugljičine odzoloz gore potisnuto, prodrije u šupljiju klobuku te potiče u njem, budući taj svu povoljni utjeti, alkoholnu vrijenje. Petoplijen dake dijet klobuka jeste sjedište veoma življene vrijenja, iz kojeg se razvija mučina topline, te razdobljujuće se ta toplina iz dola gore nastaje u klobuku više topline nego li je imu u židčini.

10. *Razni cici pojuti postupice rastu: tada, dopre do seoga vrška, trčaćevo počinjanje do serskečke crvenca.* Dok se nije veća židčina razstavita, stvara se velika umnjava ugljičine: koja dize toplinu šire i čini da se razvijaju i rastu pojavi vinskoga vrijenja i to biva dotle dok se ne jenjati stvarajući ugljičine posto se nazme razstavila najveća čest sladora, što ga je u širi bilo. Tada prestaje hurno vrijeće i bude sve to slabije dok se malo ne sav sladkor ne razstavi: tada je doba, da se vino prvi put preteći.

Tvorba vina jeste umjetnost, za koju se posebno premaši mari. Većina vinarah ni ne zna koliko skrbti i pomnoje iste vinske vrijenje i misli, da je dosta ona obidna vinarska vještina, da jim vrijeće ne izadje naopako.

Istina je, da ima vinarah, koji pomajive, paže kako jum vino vre te i kušaju koje što da postignu

bolji uspjeh. Strukovnjaci mnogi su toga prekušali pa su i uveli u enologiju mnogo velikih popravaka. Uveli su po novom sustavu badnjeve i lagve, da bude vrijeće jače, brže i savršenije. Nu ti novi izumi ne mogu se uvesti u svake okolnosti i u svaki predjel vinski. Sustav kod vrijeća ina se obazirati na podneblje, vrsti grožđa, na stepen zrelosti i narav vina, koje hoćemo proizvesti.

(*Gospodarski List*).

Nesto o žilavosti, sluzavosti ili uljavosti vina.

Ona vina, koja veoma male jakosti vinske imaju ili koja su slabo vrijeća, pedvrazena su ovej bolesti.

Ovakovo vino naravnu jakost gubi i napokon teće poput ulja, postane žilavo ili sluzavo tako, da se daje otezati medju prsti, kao nit.

Uzrok je tonu plesan, koja se sastoji iz sićušnih glicivac manizanib kao čislo.

Tako se kvarare sira vina, koja se rano otači i to većinom biela. Kad je vino ovakvo pokvareno, a dosta je onda češo ova bolest sama od sebe izčenuuti; isto tako izčešne kadkad odmati prije koliko mučavanje vina uz pristup zraka: mučka se kao ono, kad se masti grožđe. Ako se pak mučavanje neupotrebiti, onda se pridodaje vinu sladkor, da iznova prevrije. Može se takodje ova bolest izliječiti sa pridodatkom nešto treslene kiseline, koja se može baviti u liekwick i upotriebiti 4%, grama na 56 litara i 60 c. l. vina.

Nu u najnovije vrijeće priznaje mnogi vino-gradari (u. p. Babo, Trummer itd.) da je za ovu bolest najsigurnije uporabit kao liek pečke od grožđa. Dodavši naime sluzavu vinu stučenje pečaka (uzima se 5 dekagrama i 21, gr. na 56 litara i 60 c. l. vina), oborit će se sluz na dno posude, te se vino otoči i tim izlijeći!

I ja ti ovo sredstvo srdaćeno preporenjam, jer sam kroz više godinah izkusio, da je zbilja preporuke vredno. *Dakle surjet iskrena prijatelju urazi!*

Ako se crno vino počne kvariti, ovo se u potektu kvarenja može izliječiti sa tako zvanom *vinskou kiselinom* (Cremor tartaro — T. C. H2O, O3HOK C4, H4, O4), koja se kupi u liekwick i upotrebni 8%, grama na 56 litara i 60 c. l. vina.

Dragi moji prijatelji! U koliko nsi sam vješt da ovakovo bolestivo vino liečis, tada trebaš da mu u vještijega čovjeka za vremena lieka potraži.

Tvoj iskreni brat i prijatelj

N. Vežić.

Kako ćemo postupati, da nam vinska kapljica bude izvrstna?

1. Grožđje treba svaku telu (vrstu) na pose brati i to onda stopri, kad posvema dozri. Svaki grožđ treba razgledati i svaku jagodicu, koja nije zreala ili je gužila, ukloniti; jer i male onakovih jagodah kvarci za čudo širi (most). 2. Petljije ili Šiprine i pečke (kostice) od grožđa neostavljaj, za dugo u širi, jer od njih bude trpk i nengodna. 3. Kad crno vino prestaje vreti, otoči s njega širi i rastavi ju od matice. Ta ostavi širi nejekoliko danah u prešnici u sudu (ako je vrlo sladka), pak onda sud zapeći tvrdlo, dokle ga godjiti nepročosi u pivnicu. 4. Sve posude i prešnica neka bude sto čistije: isto tako treba pomesti pivnici i ukloniti iz njih paučine i plesan, jer od ove nečistii zaudara i vino. 5. U vinske posude u pivnici nalij na vino ulja, da netože zrak do vina. 6. Ako se mlado vino giblje, muti i cikne, uzmi šaku roždja, zapali ga i utakni u sud; za koji dan bit će vino popravljeno. 7. Vino neka bude čisto: zato nevalja min primješavati nikakvih travnih ni drugih tvari, tobože da postane lejša ili jače; onakore tvari samo posješuju njegovu kvarnost. Dobro vino postaje od eigle čiste šire.

(*Pučki Prijatelj*).

Različite vještosti.

N. k. e. visost, carevle Budolf, da će neko vijeće proboraviti kod namještictva u Innsbruku u Tirolskoj, da se izviežba u službenih upravnih poslovih.

Vlisko bečko ministarstvo odredilo je 500 for. za izkapanje starinah u Oscrui na otoku Cresu,

